14/06/2020

ΑΓΙΟΙ ΦΑΝΕΝΤΕΣ : Οι παλαιότεροι άγιοι της Κεφαλληνίας και η ομώνυμη ιστορική Μονή

/ Ιερές Μονές

Γράφει ο Αριστείδης Γ. Θεοδωρόπουλος, Εκπαιδευτικός

Κάθε χρόνο την Κυριακή των Αγίων Πάντων η Τοπική Εκκλησία της Κεφαλληνίας εορτάζει πανηγυρικά στη Σάμη την πανίερη μνήμη των αγίων ενδόξων ομολογητών Γρηγορίου, Θεοδώρου και Λέοντος,των εν Σάμη φανέντων. **Πρόκειται για τους παλαιότερους αγίους στην εκκλησιαστική ιστορία του νησιού, γνωστούς ευρύτερα με την προσωνυμία "Άγιοι Φανέντες" ,η οποία τους δόθηκε λόγω της θαυματουργικής φανέρωσης των ιερών τους λειψάνων και της ανάδειξής τους από την αφάνεια.** Επίκεντρο των λατρευτικών εκδηλώσεων προς τιμήν των τριών ομολογητών αγίων της Κεφαλληνίας είναι εδώ και αιώνες η επ' ονόματί τους ιδρυθείσα παλαίφατη Ιερά Μονή, γνωστή μέχρι σήμερα ως "Μονή των Αγίων Φανέντων" και κτισμένη σε υψόμετρο 226 μ. στην κορυφή της νότιας ακροπόλεως της αρχαίας Σάμης,την

οποία ο Τίτος Λίβιος κατέγραψε με το τοπωνύμιο “Κυάτιδα”.

Σύμφωνα με τα διασωθέντα δύο παλαιά λατινικά συναξάρια του 14ου αιώνα, τα οποία συντάχθηκαν το μεν πρώτο που είναι εκτενέστερο από τον Βενετό μοναχό Pietro Caló, το δε δεύτερο που είναι συνοπτικότερο από τον επίσκοπο της Ακυληίας Pietro Natali, οι άγιοι Γρηγόριος, Θεόδωρος και Λέων κατάγονταν από την Ανατολή και διέλαμψαν περί τα μέσα του 4ου μ.Χ. αιώνα. **Ήταν στρατιωτικοί στον ρωμαϊκό αυτοκρατορικό στρατό και πίστευαν με βαθιά προσήλωση και ένθεο ζήλο στις αλήθειες του Ευαγγελίου του Χριστού.** Προκειμένου όμως να μην ασπασθούν τη φοβερή αίρεση του Αρειανισμού επί των ημερών του αιρετικού αυτοκράτορα Κωνστάντιου (337–361), αναγκάσθηκαν να εγκαταλείψουν το στράτευμα. Έτσι αναχώρησαν από τη Σικελία, όπου βρίσκονταν την εποχή εκείνη, και αποβιβάστηκαν στην Κεφαλονιά. Φτάνοντας στο μεγαλύτερο νησί του Ιονίου, κατέφυγαν στο ανατολικό του τμήμα και συγκεκριμένα στην κοιλάδα της Σάμης, απέναντι από την Ιθάκη. Στον τόπο αυτό, όπου ανακάλυψαν μέσα σ’ ένα μικρό,

αλλά πυκνό δάσος από χαμηλά δένδρα και θάμνους τα ερείπια ενός μισοκατεστραμμένου ναού, έζησαν ως στρατιώτες και αθλητές πλέον του Χριστού μέχρι της οσιακής τελευτής τους, η δε μνήμη τους καταχωρήθηκε στις 24 Αυγούστου σύμφωνα με τα δύο παλαιά σωζόμενα συναξάρια. Πολλά χρόνια μετά από την οσιακή τους κοίμηση στην περιοχή της Σάμης, τα ιερά τους σκηνώματα αποκαλύφθηκαν με θαυμαστό τρόπο, όταν έπειτα από νυκτερινή εμφάνιση των αγίων σ' έναν επιφανή και πλούσιο κάτοικο του νησιού, ο οποίος ονομαζόταν Μιχαήλ και έπασχε από μία μορφή λέπρας, του υποδείχθηκε από έναν χοιροβοσκό ο τόπος, όπου αυτά κείτονταν. Αμέσως ο Μιχαήλ κατευθύνθηκε με οδηγό τον χοιροβοσκό προς το πυκνό δάσος, όπου βρίσκονταν τα τρία άφθαρτα ολόσωμα σκηνώματα, τα οποία έλαμπαν και ευωδίαζαν. Αφού προσευχήθηκε γονατιστός θερμά και προσκύνησε με ευλάβεια τα τρία φεγγοβολούντα άταφα ιερά σκηνώματα, θεραπεύτηκε από την ανίατη ασθένειά του.

Μετά από τη θεραπεία του επιμελήθηκε των ιερών λειψάνων και από ευγνωμοσύνη

ίδρυσε προς τιμήν των θαυματουργικώς φανερωθέντων ομολογητών αγίων Γρηγορίου, Θεοδώρου και Λέοντος Μονή, η οποία είναι γνωστή μέχρι σήμερα ως “Μονή των Αγίων Φανέντων”, αλλά ερειπωμένη πλέον από τους σεισμούς του 1953. **Τα σωζόμενα ερείπια ανάγονται στη μεταβυζαντινή εποχή,ενώ η χρονολογούμενη ήδη πριν από το 1264 ιστορική Μονή διέθετε φημισμένη βιβλιοθήκη,ηγουμενείο,τράπεζα και ξενώνες. Αξιομνημόνευτος ήταν και ο υψηλός αμυντικός πύργος με το κατώι,τα δύο πατώματα και τη σοφίτα που λειτουργούσε ως οχυρό για την αντιμετώπιση κάθε εχθρικής ενέργειας.**Μετά την κατάληψη της Κεφαλληνίας από τους Νορμανδούς το 1185,άρχισε η βαθμιαία παρακμή της Μονής,αλλά περί τα τέλη του 15ου αιώνα η παλαίφατη Μονή επανασυστάθηκε.Μάλιστα μέχρι τον 18ο αιώνα αναδείχθηκε σε περιώνυμη Μονή της Κεφαλληνίας με σημαντική πνευματική ακτινοβολία χάρη στην πολυπληθή μοναστική της αδελφότητα.Το γεγονός αυτό προσέλκυσε πολυάριθμους προσκυνητές και ξένους περιηγητές.Το 1633 και επί των ημερών του ηγουμένου Σεραφείμ Ζερβού η Μονή ανακαινίσθηκε,όπως επιβεβαιώνει και η διασωθείσα σχετική επιγραφή,ενώ κατείχε μεγάλες εκτάσεις σε ολόκληρο το νησί μαζί και με τη νησίδα του Πεταλά στις Εχινάδες.

Η Μονή διέθετε επίσης πέντε μετόχια,με σπουδαιότερο αυτό της Παναγίας στο Λουτρό ,το οποίο αργότερα μετεξελίχθηκε στον επ’ονόματι της Κοιμήσεως Θεοτόκου περικαλλή ενοριακό ναό της παραθαλάσσιας κωμοπόλεως της Σάμης,γνωστής στα αρχειακά κείμενα με την προσωνυμία “ρίβα της Σάμος” και κτισμένης στον μυχό του ομώνυμου μεγάλου κόλπου.**Η Μονή των Αγίων Φανέντων οδηγήθηκε σε ερήμωση στις αρχές του 19ου αιώνα εξαιτίας της θρησκευτικής πολιτικής των Άγγλων στα Επτάνησα,αφού η φράγκικη Διοίκηση του Ιονίου Κράτους απαγόρευσε την προσέλευση νέων**

μοναχών.Η ερήμωση ολοκληρώθηκε με τους καταστροφικούς σεισμούς του 1953,οι οποίοι ερείπωσαν το ιστορικό μοναστήρι.

Μετά την ανεύρεση των τριών αφθάρτων ιερών σκηνωμάτων των ομολογητών αγίων Γρηγορίου,Θεοδώρου και Λέοντος, αυτά φυλάσσονταν στην ιδρυθείσα επ' ονόματί τους Ιερά Μονή και ευρισκόμενη πάνω από τη σημερινή κωμόπολη της Σάμης. Σύμφωνα με την επιχώρια προφορική παράδοση τα λείψανα αφαιρέθηκαν κατά την περίοδο της Φραγκοκρατίας. Μάλιστα προτού καταστούν γνωστά στην κεφαλληνιακή βιβλιογραφία τα δύο παλαιά λατινικά συναξάρια περί των αγίων, πλάστηκε ένας παρηγορητικός ιστορικοθρησκευτικός θρύλος, σύμφωνα με τον οποίο το πλοίο που τα μετέφερε, βυθίστηκε κοντά στο Φισκάρδο της Κεφαλονιάς. Σύμφωνα μάλιστα μ' αυτόν τον θρύλο τα ιερά λείψανα παρέμειναν για πάντα ως ασύλητος θησαυρός στον θαλάσσιο πυθμένα των υδάτων της Κεφαλονιάς και έτσι δεν έγιναν κτήμα των Φράγκων. Στην πραγματικότητα όμως, όπως επιβεβαιώθηκε αργότερα μέσα από τις συναξαριακές πηγές και αποδείχθηκε μέσα από τη μακροχρόνια επιστημονική έρευνα, τα τρία ολόσωμα σκηνώματα εκλάπησαν από τους Βενετούς και μετεκομίσθησαν στη Μονή του Προφήτη Ζαχαρία στην περιοχή Καστέλο της Βενετίας, το μεν λείψανο του αγίου Λέοντος από τα τέλη του 9ου αιώνα, τα δε λείψανα των αγίων Γρηγορίου και Θεοδώρου από τον 14ο αιώνα. Έκτοτε φυλάσσονται μέσα σε μαρμάρινη λάρνακα στον Ναό του Προφήτη Ζαχαρία, αφού η ομώνυμη Μονή της Βενετίας διαλύθηκε στα τέλη του 18ου αιώνα.

Από το έτος 2004 και επί των ημερών της αρχιερατείας του αοιδίμου πλέον Μητροπολίτου Κεφαλληνίας κυρού Σπυρίδωνος ξεκίνησε η προσπάθεια και οι συντονισμένες ενέργειες προς τη Ρωμαιοκαθολική Εκκλησία, προκειμένου να επιτραπεί η αποσφράγιση της μαρμάρινης λάρνακας στον Ναό του Προφήτη Ζαχαρία της Βενετίας και να πραγματοποιηθεί κατόπιν η επιστημονική εξέταση του περιεχομένου της. Μετά την τεκμηριωμένη επιστημονική έρευνα το διήμερο 29-30 Ιανουαρίου 2009, αποδείχθηκε η αυθεντικότητα των ιερών λειψάνων των τριών ομολογητών αγίων της Κεφαλονιάς, μετά δε και από την επίσημη ταυτοποίησή τους δόθηκε μικρό μέρος ιερών λειψάνων και των τριών αγίων ως ευλογία και δώρο στην Ιερά Μητρόπολη Κεφαλληνίας. Τα ιερά αυτά λείψανα επανακομίσθησαν με κάθε επισημότητα στη Σάμη της Κεφαλονιάς το Σάββατο των Μυροφόρων 2 Μαΐου 2009, εις ανάμνηση δε της επετείου της επανακομιδής τους καθιερώθηκε έκτοτε η τέλεση αρχιερατικής πανηγύρεως την Κυριακή των Μυροφόρων.

Είθε οι εν Σάμη διαλάμψαντες και φανέντες ομολογητές και παλαιότεροι άγιοι της Κεφαλληνίας,Γρηγόριος,Θεόδωρος και Λέων, να διδάσκουν και να καθοδηγούν με τη σθεναρή ομολογία της χριστιανικής πίστεως στους σημερινούς χαλεπούς καιρούς και να πρεσβεύουν αδιάλειπτα στον Κύριο για την κατά Χριστόν πνευματική αφύπνιση και πρόοδο του ορθοδόξου ελληνικού λαού.